

EĞİTİMDE DRAMANIN BİR YÖNTEM OLARAK KULLANILMASI

ÖZ. Bu çalışmada “Eğitimde Drama” kavramı kuramsal bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Eğitimde drama yönteminin kullanılmasının önemi vurgulanmıştır.

Eğitim olgusu insanlığın var oluşundan bu güne değin insanı sürekli ilgilendiren etkinlik alanlarından biridir.Tarihin her döneminde insan, bu alanla ilgili ilerlemeler sağlama zorunluluğunu sürekli hissetmiştir.İnsanlığın gelişim sürecindeki tarihsel ve toplumsal şartlara bağlı olarak eğitimin yapısında da gelişmeler söz konusudur.Bilim ve teknolojideki gelişmeler bilginin çok hızlı şekilde artmasına neden olmuştur.Bu durum bireyin kazanmak durumunda olduğu bilgi ve becerilerin de değişmesine etkilemiştir (Kaf,1998).

Günümüz çocuklarından beklenen bu değişime ayak uydurmalarıdır.Eğitim sistemine göz attığımızda bir çok bakımdan dilediğimiz boyutlarda yenileşemediğimizi görüyoruz.

Geleneksel öğretim yöntemleri ile çocukların yaratıcılık güçlerinin gelişmesi, inisiyatif almaları, bağımsız düşünmeleri, özdenetim ve sorun çözüme potansiyellerinin geliştirilebilmesinin mümkün olmadığı düşünülmektedir.

Ülkelerin eğitim sistemine yöneltilen en büyük eleştiri çocukların ezberci eğitimle yetiştirildiğidir.Ezberci öğretim sistemi herkesin yakındığı bir olgu yaratıcılık ise dillerden düşmeyen bir kavramdır.Bu anlamda Türk Milli Eğitimin amaçlarını çocuklarımızda nasıl gerçekleştiririz sorusu pek çoğumuzu ilgilendirmektedir.Ülkelerin geleceğin güvencesi olan çocukların sosyal , kendine güvenli, yaratıcı, kendini iyi ifade eden, başkalarını daha iyi dinleyen bireyler olarak yetiştirilmeleri için çeşitli alternatifler sunulmaktadır.

Bu açıdan baktığımızda geleneksel öğretim yöntemleri yerine çağdaş eğitimde hangi yöntemler kullanılır diye incelediğimizde karşımıza aktif öğretim yöntemi, rol oynama dramatisasyon ve sonunda eğitimde drama gibi etkin yöntemler çıkmaktadır.

Bu yaklaşımlardan eğitimde drama yöntemi, gerek hazırlık gerekse uygulama aşamalarında öğrenci merkezli eğitimi baz almaktadır.Amaç çocukları öğrenme süreci boyunca etkin kılmak, bu süreç içerisinde neşeli vakit geçirmelerini ve öğretilenlerin kalıcılığının sağlanmasıdır.

Theaterlexicon'da H.W. Nickel eğitsel drama için “geniş kapsamlı bir öğrenme alanı” deyimini kullanmakta; “Eğitsel dramayı” şöyle tanımlamaktadır. “Rol oynamanın pedagojik olanaklarını kullanarak dilsel ve sosyal öğrenmeyi sağlar, eğitsel amaçlıdır.” Bunu biraz açarsak, “Bir kavramın, bir ders konusunun, bir metnin daha iyi kılınması, bireyce ve grupça daha iyi özümseme içsel yaşantıya dönüşmesi, gözden geçirilerek üzerinde düşünülerek dışa vurulmasıdır.” Böyle bir grup çalışması süreci içinde “yaşayarak öğrenme ve bilgi edinme”nin yanı sıra, sözel anlatımın gelişmesi ve toplumsallaşmanın sağlanması da yer almaktadır. Sosyalleşme olgusunun özellikle çocuk ve gençlerimiz için ne denli önemli olduğunu ayrıca vurgulamaya gerek yoktur (Drama kursu ders dökümanları).

Güneysu (1991)Eğitimde dramayı; insanın kendini başkalarının yerine koyarak çok yönlü gelişmesi bireyin eğitim ve öğretimde aktif rol alması, kendini ifade edebilme, yaratıcı olma yaşamı çok yönlü algılama istek ve duygusunun gelişmesi eğitim ve öğretimin buyurgan, kısırlaştırıcı ve angarya haline dönüşmesine karşın bireyin eğitim ve öğrenme isteğini artırıcı eğitim yöntemi olarak tanımlamıştır.

Çocuk bir enerji küpü ise, onda saklı duran enerjiyi harcaması için uygun yöntemler bulmak gerekir.Drama saklı enerjiyi serbest bırakır ve insanın kendisini tanımasını duygularını fark etmesini sağlar (Myhe,S.M, 1993).

Eğitimde dramanın önemini, bir iletişim yöntemi toplum yaşamına uyum sağlamada önemli bir rolü olması ve çocuğun yakın çevresindeki olayları somut şekilde yaşantıya dönüştürebilmesi ve öğrendiği bir çok şeyi uygulama fırsatı bulmasına katkıda bulunmasıyla açıklayabiliriz. Eğitimde dramanın kullanılması matematik, fen, sosyal bilgiler gibi disiplin alanlarında bir çok becerinin eğitimsel amaçlarının çok çabuk kazandırılmasına katkıda bulunacaktır.

Oğuzkan (1989) öğretimin ancak belirli yöntemlerle yapıldığı zaman istenilen davranışların kolayca kazandırılabileceğini vurgulamaktadır.Öğretim yöntemi iyi seçildiği takdirde kısa zamanda bir çok amaca erişilebilir.Başka bir deyişle çok yönlü bir öğrenme sağlanabilir.Böylece amaçlar, uygun yöntemin bulunup, uygulanması ile ancak işlerlik kazanırlar. Ayrıca araçlar ve amaçlar birbirinden ayrı düşünülemez (Haskow-Melendon,1968;Akt.Oğuzkan 1989; Kaf 1989).

Her drama etkinliğinin bir amacı olmalıdır.Bu amaç detaylandırılmış olmalı ve etkinlik yolu ile çocuğa kazandırılmalıdır.Drama etkinliği esnasında da bir eğitmeni yaratıcı doğaçlamalar yaparsa “rolünün” amacı gerçekleşmiş olur.

Eğitiminin, belki de asıl görevi, çocukların dünyayı anlayabilmeleri için onların çevreleri ile başkaları ile ve kendileri ile iletişime girmelerine olanaklar hazırlamaktır.

Etkileşimler davranışları oluşturur, etkileşimi sağlayacak ortamı oluşturamazsak öğrenmeyi sağlayamayız.Drama öğrenme ortamı için iyi bir etkileşim ortamı sağlar.Dramada her şey bireyin kendi üretimi olduğu için öğrenme keyifli ve kalıcıdır.En önemlisi anlamlı bir öğrenmedir.Eğitmeni eğitimde drama yöntemini kullanırken ne

öğreteceğim sorusuna cevap vermeli ve hangi boyutta kalacağını belirlemelidir.Yani amacı iyi belirlemedir. Anlam katmanlarını ezberden uzak yaratıcılığa yönelik bir süreçte sıralamalıdır. Eğitimde drama eğitim amaçları ile sınırlandırılabilir.Söz konusu olan etkinliğin kapsamı eğitimci tarafından belirlenir, çünkü bu etkinlik eğitimde dramadır, drama eğitimi değildir. Eğitsel olan ve olmayan drama arasındaki farklar, etkinlikler ve çocuğun eğlenmesine değil, etkinliklerin hazırlanmasında sorumlu olan kişilerin amaçlarına bağlıdır (Gönen,1999).

Drama etkinliklerini, programına ve planına dahil etmek isteyen öğretmenin ilk yapması gereken, genel ve özel eğitim amaçları ile uygulamak istediği etkinliklerin uyuşup uyuşmadığını gözden geçirmesidir.Eğitimin genel ve özel amaçları ile tutarlı olmayan etkinlikler yarar sağlamak yerine, çocuklar içinde karıştırıcı ve zorlayıcı olabilir (Önder 1999). Drama , özde eğitim programının önemli bir unsurudur. Eğitimde sistemli ve devamlı drama yöntemine yer vermek, öğrencilere değerlendirme, yaratma keşfetme, çözümlenmeye yönelik soru sorabilme becerilerine sahip olma şansını sağlar. Eğitimci öğrenciye ne öğretmek istiyor? Ön yaşantılar ne olabilir? Ona ben ne dereceye kadar ulaşabilirim? çabası bu olacaktır.

Drama, oyun yoluyla çocuğun doğasında zaten vardır.Burada önemli olan,çocuğa öğretilmek istenilen şeyin önceden belirlenip planlanmasıdır.Çocuk aktif olarak konunun içine girdiğinde, kendi yöntemleri ile ayrıntıları araştırarak ve sonuca ulaşacaktır.Böylece çocuk yaşadığı dünyayı gözleme, araştırma ve keşfetme şansına sahip olacaktır.Çocuğun bir şeyi öğrenmesi, öğrendiği şeyi unutmayıp günlük yaşamına uyarlayabilmesi için bir nedene, yani bir gerekliliğe ihtiyaç vardır.İşte bu gerekliliği eğitimci drama aracılığı ile yaratabilir (Gönen ve Dalkılıç, 2002).

Drama bir analiz yöntemi değil, bir sentez yöntemidir.Öğrencinin bütün özgürlüğü de programın amacı içinde bir özgürlüktür, ondan daha fazlası istenemez (Gritin,1988; akt; Gönen ve Dalkılıç, 2002).

Drama sadece devimsel, sadece duyuşsal alanlara yönelik öğretimi sağlamaz, aynı zamanda bilişsel alanlara yönelik öğretimi de sağlar.O zaman eğer biz dramayı hangi amaçla kullandığımızı biliyorsak değerlendirme için hedefleri belirlerken eğitim durumlarının ve değerlendirmenin nasıl yapılacağı konusunda ip uçları verir.

Drama etkinliği ile öğrenen, drama yaşantısını somut olarak duyumsamasıyla evrensel, toplumsal moral ve soyut kavramları anlamlandıracaktır. Eğitimde drama öğrenenlere, yaşantılara dayalı öğrenme, hareket yolu ile öğrenme, aktif öğrenme,etkileşim yolu ile öğrenme,sosyal öğrenme, tartışarak öğrenme, keşfederek öğrenme,duygusal öğrenme işbirliği kurarak öğrenme ve kavram öğrenme gibi çeşitli öğrenme türlerini bir arada sunan bir etkinliktir.

Eğitimde dramanın kullanılması için bazı aşamalardan geçmek gerekmektedir.Eğitimci bu aşamaları şöyle planlamalıdır.

1.İsınma çalışmaları

2.Uyum alışmaları

3.Güven

4.Beş duyu

5.Gözlem

6.Toplu etkileşim

7.Yaratıcılık

Bütün bu başlangıçtaki çalışmalar imgelemi özgürce harekete geçirebilmek için gereklidir (Güneysu 1991).

Eğitimde drama yöntemlerini kullanırken takip edilmesi gereken dört temel yapıdan söz edilebilir.

Isınma alışmaları: (güven sağlama, bedenini ve beynini duyumsama) Fazla enerji, çalışmadan önce ısınma ve gevşeme çalışmaları ile kanalize edilmelidir.Eğitimde drama yönteminin kullanılmasında ilk olarak yer verilen çalışmalardır.Bu aşamada öğrencilerin birbirleriyle bir grup oluşturmasına yönelik alıştırmalar vardır.

Isınma alışmaları ile aşağıdakiler amaçlanır;

1.Kendini tanıma (psikişik ve bedensel açıdan)

2.Karşındakini tanıma (psikişik ve bedensel açıdan)

3.Karşılıklı iletişim (önce ikili iletişim ve etkileşim kurma)

4.İkili iletişimden giderek daha “çok kişili iletişime ve etkileşime” geçme (kişiler arası iletişim)

5.Grup dinamiğinin doğması

6.Öykü anlatma, anların anlatılması gibi sözlendirmeler (reteorik etkileşim)

7.Oynama aşamasına geçme biçiminde süregelir (Drama Kursu Ders Notları).

Oyun: Bu uygulama aşamasında belirlenmiş kurallar içinde özgürce oyun kurma ve bu oyunları geliştirme yer alır.Eğitimci öğrencilerin ve konunun özelliklerine uygun olarak değışik oyunlar seçilebilir.

Yaşantı: Yaşantı eğitimcinin verdiğı yönerge ile başlamayan, oynanan oyun,oynanan rol yapılan hareket ile tanımlanır. Eğitimci öğretilmek istenen konuyu seçmeli, konuyu

bir problem noktasında kurgulamalı ve kullanılacak tekniği önceden belirlemelidir. Etkinlik hedefleri gerçekleştirmek için kurgulanır, doğaçlama ve oluşum aşamalarını içerir. Dramatik etkinlik çocukların bilmeye ihtiyaç duydukları şeyin cevabını bulmalarını sağlamalıdır.

Bilgi (Tartışma): Bilgi ise o yaşantıdan soru cevap yöntemi ile çıkarılan, hatırlanan, etiketlenen, kategorilenen sözel mesajlardır. Tartışmada, açık uçlu sorular sorulur ve tek bir doğru cevaba gidilmez. Eleştiriler kişiye değil role yapılır. Öğrenciler geçirdikleri yaşantıları beraberce yeniden gözden geçirip değerlendirirler. Olay, durum, öykü ve roller yalnızca yaşanıp bırakıldığında öğrenme için yeterli olmayabilir. Yaşanılanlar tartışılıp üzerinde konuşulduğunda daha etkili olarak kodlanır, gruplanır, ayırt edilir. Dramanın temel yapısı hareket olduğu için , çocuğun o kavramla ilgili aktif olarak yaşantılar yaşaması ile devam eder ve söz konusu kavramı sözel olarak tartışma yolu ile tanımlaması ile sonuca ulaşılır. Yani kavram öğrenilmiş olur. Piaget'in ilkeleri açısından bakıldığında, her hangi bir eğitim durumunda, önce etkinlik (yani fiziksel ortamda yapılan hareketler) gelmeli, sonrada o hareketlerle ilgili tartışma yapılmalıdır. Bu görüşü eğitimde dramaya uygularsak drama etkinliğinin sonunda yapılan grup tartışması, yaşanılan ve hissedilenlerin de ifade edildiği, tanımlandığı, anlamlandırıldığı bir tartışmadır. Etkinlik sonunda yapılan tartışmada tanımsal, duygusal, bilişsel ve yaşantısal olmak üzere dört düzey göz önünde bulundurulur (Önder 1999).

Dramayı bir eğitim aracı olarak kullanarak eğitimciler ve öğrenciler okul dışındaki yaşamı yeniden yaratma şansına sahip olacaklardır.

Kaynakça

Adıgüzel, H.Ö. (2002) **Yaratıcı Drama (1985-1995 yazıları)** Naturel Yayıncılık Ankara.

Demirel, Ö. (2000) **Öğretme Sanatı** Pegem Yayın Evi Ankara.

Dramaya Çok Yönlü Bakış, Türkiye II. Drama Liderleri Buluşması Ve Ulusal Drama Semineri (2000).

Güneysu, S. (1991) **YAPA 7. Okulöncesi Eğitim ve Yaygınlaştırılması Semineri** Anadolu Üniversitesi 25-27 Nisan.

Gönen, M., Uyar Dalkılıç, N. (2002) **Çocuk Eğitiminde Drama Yöntem ve Uygulamalar** Epsilon Yayıncılık İstanbul.

Gönen, M. (1999) **“Çocuk Eğitiminde Drama Yönteminin Kullanılması” Türkiye 1. Drama Liderleri Buluşması 13-14 Kasım** Ankara.

Kaf, Ö. (1999). **“Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi”**. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış yüksek Lisans Tezi, Adana.

Myhre,S.M (1993) **Enhancing Your Dramatic-Play Area Trough The Use Boxeses, Young Children** P;6-11

Önder, A. (1999) **Yaşayarak öğrenme için Eğitici Drama (Kuramsal Temellerle Uygulama teknikleri ve Örnekleri)** Epsilon yayıncılık İstanbul.

San,İ. Çakır İlhan A., Okvuran, A.,Adıgüzel, H.Ö. (2002) **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Drama Kursu Ders Dökümanları**).

Drama oyun yoluyla çocuğun doğasında zaten vardır.burada önemli olan,çocuğa öğretilmek istenilen şeyin önceden belirlenip planlanmasıdır.Çocuk aktif olarak konunun içine girdiğinde, kendi yöntemleri ile ayrıntıları araştırarak ve sonuca ulaşacaktır. Böylece çocuk yaşadığı dünyayı gözlemleme, araştırma ve keşfetme şansına sahip olacaktır. Çocuğun bir şeyi öğrenmesi, öğrendiği şeyi unutmayıp günlük yaşamına uyarlayabilmesi için bir nedene, yani bir gerekliliğe ihtiyaç vardır. İşte bu gerekliliği eğitimi drama aracılığı ile yaratabilir (Gönen;Uyar Dalkılıç).

3.doğaçlama Çalışmaları:Daha az kesin olarak belirlenmiş bir süreç olup saptanan bir konuyu yada temadan çıkılır yada saptanan bir hedefe doğru belli aşamalarla yol alınır.Bireysel ve grupsal yaratıcılığın en çok ön plana çıktığı çalışmalardır.

4.Oluşumlar: Bu süreç özellikle önceden hiç belirlenmemiş bir çıkış noktasından başlar.Sürecin nasıl gelişeceği ve nereye varacağı önceden belirsizdir.

Drama etkinliği ile öğrenen, drama yaşantısını somut olarak duyumsamasıyla evrensel, toplumsal moral ve soyut kavramları anlamlandıracaktır. Eğitimde drama öğrenenlere çeşitli öğrenme türlerini bir arada sunan bir etkinliktir.

Drama etkinliği ile öğrenen, drama yaşantısını somut olarak duyumsamasıyla evrensel, toplumsal moral ve soyut kavramları anlamlandıracaktır. Eğitimde drama öğrenenlere çeşitli öğrenme türlerini bir arada sunan bir etkinliktir.